

ANTIUPUTSTVO ZA JEDAN SASVIM LIČAN POGOVOR*

Aco Peroski

Kao i svako isključivo književno delo, *222 antiuputstva* Aleksandra Prokopieva teško može da se ukratko opiše, ali zato je veoma lako, nadugo i naširoko, da se preporuči kao vrhunski delikates svakom čitaocu, a posebno onoj sve češćoj kategoriji čitalaca koji su zainteresirani za književne eksperimente, žanrovske igre, preobražaje konvencija i za one koje tragaju za delima koja će provocirati njihova očekivanja. Za takva radoznala čitaoca, *Antiuputstva* Prokopieva su neizbežno štivo.

Verovatno ne postoji pravi način da se najbolje preporuči ova knjiga, niti da se napiše odgovarajuća recenzija o njoj (osim, možda, u vidu haiku pesme), ali ako ipak pokušamo nekako da opišemo raznolikost, višeslojnost i kompleksnost ove knjige, verovatno treba da počemo od fakta da su *Antiuputstva za ličnu upotrebu* zapravo književni projekat koji prevazilazi okvire književnog dela koje se objavljuje u jednom izdanju i, eventualno, ako ima sreće, doživi jedno ili više sledećih (re)izdanja. Naime *Antiuputstva* su delo koje se širi i obogaćuje onako kako se širi i obogaćuje četrdesetgodišnja bio-bibliografija samog autora. U tom smislu, *Antiuputstva* su, verovatno, intimna i fragmentarna autobiografija Prokopieva, koja se tokom godina dopunjava i proširuje.

---

* Aleksandar Prokopiev, *222 antiuputstva za ličnu upotrebu 1978-2018*, Avant Pres, 2020., Skopje

Viđeno sa stajališta književne kritike, to je veoma specifičan fenomen, gde imamo slučaj u kome istorijski život jedne knjige odgovara njenoj strukturi i načinu na koji je sačinjena – naime, *Antiuputstva* su knjiga koja se multiplificira i iznutra i spolja. Spoljašnje multipliciranje (pod tim ne mislim samo na formalno broičano uvećavanje tekstova) već je navedeno gore kao svojevidna paralela bio-bibliografskog razvoja autora, dok se unutrašnje multipliciranje odnosi (manje) i na samu žanrovsku raznolikost knjiga i (mnogo više) na način na koji se određeni tekstovi prepliću, povezuju međusobno, nadopunjuju se. Tako, hronološki, starija antiupatstva Prokopieva odjekuju kroz one novije, ali jako je interesantno što postoji i mnogo neobičniji, obratan proces – novija antiuputstva možete da prepoznate kao odjek ili kao najavu starijih. Na taj način, *222 antiuputstva za ličnu upotrebu*, naizgled krajnje nekoherentna zbirka sakupljenih zapisa, skica, priča, pesama, haiku, aforizama, eseja, dosetki, sećanja... zapravo je vrlo koherentan tekst, ne samo u tematskom i sadržajnom segmentu, nego i na svim suštinskim nivoima od kojih se sastoji jedna knjiga.

U jednoj od svojih knjiga posvećenih misticizmu, Gershom Sholem prenosi sledeću priču: uvek kada se osnivač hasidizma, Bal Shem, nalazio pred teškim zadatkom, išao je u šumu, palio vatru i kazivao molitvu; i tako bi problem bio rešen po njegovoj volji. U sledećoj generaciji, kad se njegov naslednik suočavao sa sličnim problemom, otišao je na isto mesto u šumi i rekao: Ne znam više kako da zapalim tajanstvenu vatru, ali mogu da se pomolim; i sve se desilo po njegovoj volji. Otkako je prošla još jedna generacija, novi naslednik je u sličnim okolnostima odlazio na isto mesto u šumi i rekao: Više ne mogu da zapalim vatru, ne znam ni molitvu, ali znam mesto u šumi i to će biti dovoljno; i zaista je bilo dovoljno. Potom se smenila još jedna generacija i treći naslednik je bio suočen s istim zadatkom, pa je seo na svoj presto u zamku i rekao: Više ne mogu da zapalim vatru, ne znam ni reči molitve, a ne znam ni mesto u šumi, ali mogu da ispričam priču o svemu tom; i ponovo je ovo bilo dovoljno.

Savremeni italijanski filozof Giorgio Agamben koristi gore navedenu priču kao alegoriju za književnost, izvlačeći sledeću poentu: u toku svoje istorije, čovečanstvo se polako udaljava od izvora misterije i gubi memoriju o tome što govori tradicija (o vatri, tajanstvenom mestu u šumi, o rečima molitve),

pa ipak, ljudi još uvek mogu da ispričaju priču o tome. To što ostaje od misterije je priča o njoj, odnosno književnost. Još više, može da se ide i korak napred i da se usložni ova Agambenova alegorija, pa da se u borhesovskom stilu govori o priči za priču, ili pak da se izgradi teorija priče ili da se postavi kritika priče u obliku priče, da se smisli mozaik ili lavirint od priča, da se promišlja sopstvena biografija preko priče... Čini mi se da upravo na ovim meta-životima književnosti funkcioniše i knjiga *222 antiuputstva za ličnu upotrebu* Aleksandra Prokopieva. Preneti putem smelog, eruditnog i mnogoputno umnoženog ja samog autora, sva 222 antiuputstva su potstaknuti jednom beskrajnom fascinacijom književnošću za koju je malo da se nazove samo ljubav.

Dakle, ako nekako rezimiramo ovaj nesumnjivo nevest pokušaj za "opis dela", moglo bi se reći da u neobičnom slučaju knjige *222 antiuputstva za ličnu upotrebu* našeg poznatog autora Aleksandra Prokopieva, zapravo nije reč samo o jednoj fragmentarnoj, hibridnoj, eksperimentalnoj, fiktivno-dokumentarnoj, prozno-poetskoj knjizi, neverovatno privlačnoj i čitljivoj, sastavljenoj tako zaigrano i pametno te naizgled deluje kao da je napisana od prve, već je reč o jednom nedovršenom i nedovršivom otvorenom delu, (sa svom teorijskom težinom koju ovaj pojam nosi, na pr. kada Deleuze govori o Kafkinom delu), koje je nemoguće da se dopiše, ali je takođe nemoguće i da se dočita. *Antiuputstva za ličnu upotrebu* je knjiga koja se neprestano dopisuje i preispituje, saglasno tome, to je i knjiga koja se neprestano dočitava i iščitava, knjiga koju i autor i čitalac istražuju i otkrivaju uvek iznova. Otuda je i sasvim logično i očekivano *222 antiuputstva za ličnu upotrebu* da je i knjiga koja se ponovno objavljuje – i to je uvek nova knjiga, uvek dopisana i otvorena za novo čitanje. I upravo ovakav zaključak nas polako vraća ka delikatesu, spomenutom na početku ovog teksta, a o kom je, sad sasvim jasno, da nije bio samo usputni kliše i da ide ka očekivanjima radoznalog čitaoca: *Antiuputstva* su knjiga koja svojom suštinom budi čitaoca u svakom od nas, knjiga iznikla iz večno mladalačke zaljubljenosti u knjige, knjiga zbog koje čovek poželi da postane pisac jer shvati: da se bude pisac, neopohodno je biti čitalac.

S makedonskog jezika Jelena Prokopiev